

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Sacra-||mento Evcharistiae,|| contra Oecolampadium,
opusculum:||**

Clicthove, Josse

Coloniae, 1527

VD16 C 4208

Ex 6. quoq[ue] evangelii B. Ioannis cap[ite] plurifariam consici: q[ue] uer[um] in sacramento eucharistiae sit Christi corpus, secundum substantiam. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30220

DE SACRAMENTO

7 sumere eucharistiam. ¶ Deniq; nec illud quempiam moueat ad ea refutanda quæ impræsentiarum proponimus: q̄ complurculi autores sacri, & uitæ sanctimonîa & doctrinæ splendore clarissimi, sextum illud Ioannis caput, q̄tum ad ea q̄ de manducatione carnis filij hominis ibidem edisseruntur: censent esse intelligendum de manducatione spiritali eiusdem. Nā neq; nosipsi refragamur illi sententiæ: sed ingenue admittimus illa summæ ueritatis uerba, de illa spiritali sumptione etiam accipi posse. Id tamen unum hic adiçimus: eadē quoq; uerba Christi haud incōgruēter intelligi posse & exponi, de manducatione carnis eiusdē sacramentali. In quo asserto: nequaquā alteri sanctorū patrum sententiæ reclamamus aut cōtradiciamus. cū utraq; dictarū expositionum, & pia & catholica, meo iudicio, censi queat. Q̄ si quis contendat, prædicta Christi uerba tantummodo de sumptione spiritali esse intelligenda, & nullo pacto de sacramentali: id moleste non ferat nec grauate, si ratiōibus supra positis inducti discedamus ab ipsius sententiā, & in aduersam partem flectamur.

¶ Ex sexto quoq; euangelij B. Ioannis capite plurifariam confici: q̄ uerum in sacramento Eucharistiæ sit Christi corpus, secundum substantiam.

Ca. IX

HOC igitur iacto solide fundamento, q̄ uerba illa Domini, in sexto Ioannis capite cōtenta, recte etiam accipi queant de sumptione Eucharistiæ sacramentali: nostram superextruamus hoc molimine fabricam, & cœptum ita comprobemus ex eodem Ioannis capite, de ueritate dominici corpore

EVCHARISTIAE. I. 30

tis in eucharistia, propositum. Ipsi turbæ extenuanti miraculum de multiplicatiōe quinq; panum in deserto, paulo ante facta: in comparatione ad manna in solitudine patribus suis sub Mose exhibitum (quasi hoc, maius esset signum: q̄ exatura tio quinq; miliū uiroꝝ de quinq; panibus) respondit dominus: Amen, amen dico uobis, Non Moy ses dedit uobis panem de cœlo sed pater meus dat uobis panem de cœlo uerę. Panis enim uerus est, q̄ de cœlo descendit: & dat uitam mundo. Quib. uer bis aperte distinguit Christus panē illum spiritua lem q̄ in sacramento Eucharistiæ datur, a manna Israelitico: tanq; panē uerę a figurali, & tanquam ueritatē a sua figura. q̄ panis iste uerus, a deo p̄re singulari quodam dono est datus toti mūdo: cum filium suū unigenitū misit in mundū, non uni po pulo particulari, sicut māna sub Moysē. Q̄ item de cœlo, imo de summo cœloꝝ habitaculo & de regalibus sedibus: panis iste uerus descendit p̄ in carnationis mysterium. māna uero, solum de cœ lo aërio in modum rois pluerit. Deniq; q̄ panis iste uerus uitam spiritus præstat mundo, uimque habet animarum uiuificatricem: quod māna He bræoꝝ præstare ne uiquam potuit. Quare per pa nem istum uerum, representatum per manna Iu dæorum: intelligitur in hoc euangelij loco rectissi me sacratissimum Christi corpus unitum diuini tati, & in dignissimo eucharistiæ sacramēto nobis relictum. Atqui panis ille materialis & cribrari us, quem ponit Oecolampadius tantum esse figu ram corporis Christi, & pro signo eius nobis di missum i eucharistia: quō uerus erit ille panis, de cœlo descendens & mundū uiuificans? imo quo- q̄ pacto figuralis nō erit, & ipso manna Iudaico

Exod. 16.

Ioan. 6.

DE SACRAMENTO

inferior non subsistet: ut supra iam est ostensum? Constat igitur, hæc Christi uerba mō adducta de ueri panis qualitate & efficacia: Oecolampadianæ eucharistiæ omnino repugnare, neq; quoquo mō conuenire posse: sicut ecclesiasticæ ipsa conueniunt eucharistiæ, & de ea uerissime prædicantur.

2 ¶ Rursum & alterā assignans differentiam in eodem loco dominus n̄r, inter manna datum patrib. in deserto, & panem illum uerq; quem daturus erat mundo: ut cognoscant omnes, q̄ta sublimitate et perfectione hic illud excedat, subiungit: Ego sum panis uitæ. Patres uestri manducauerunt manna in deserto: & mortui sunt. Hic est panis de cælo descendens: ut si qs ex ipso manducauerit, nō moriatur. Ecce seipsum appellat hic Christus panem uitæ, & panem uiuum qui de cælo descēdit. q̄ digne manducantem se, uita donet æterna, & a morte perpetua præseruet: quod, manna Iudæorū exhibere non potuit. Nā q̄ illud manducauerunt in deserto: mortui sunt: non tm̄ morte corporali, quæ etiam digne sumentibus sanctam eucharistiam est cōmunis: sed & morte spirituali & perpetua, quia mortui sunt in peccatis suis, a qua suos manducatores præseruat ipse panis uiuus, qui in sancto eucharistiæ mysterio nobis est diuina bonitate cōmunicatus: uerq; .i. Christi corpus, secundum substantiam ibidem subsistens. At uero Oecolampadius nunc proferat, quō panis ille materialis & ciuiarius, quem pro signo corporis sui Christum nobis reliq̄sse cōminiscitur: est panis uitæ & panis uiuus de cælo descendens, & uitam æternam manducantibus cōferens. q̄ certe nō meliore esset cōditione, imo deteriorē sortiretur locū, q̄ manna uetustum, & sub Moyse patribus indultū. ¶ Ad hæc,

Ioan. 6

EVCHARISTIAE. I. 31.

Paulo post in eodem loco: subnectit dñs n̄r. Et panis quem ego dabo: caro mea est pro mundi uita. Ecce pollicitationem summæ ueritatis (q̄ nec falli nec fallere nouit) clare & sine ulla uerborum ambage explicantem: quisnam est ille panis quem daturus erat. Et suæ promissioni tunc factæ, plene satisfecit, cū in ultima cœna accipiens panē, benedixit & fregit, deditq; discipulis suis, dicēs: Accipite & manducate ex hoc omnes. Hoc est corpus meum: quod pro uobis tradetur. Panis igitur ille quē tunc dedit suis discipulis: caro eius erat pro mundi uita. Quō igitur non uerentur nec erubescunt inimici ueritatis contradicere ybis adeo aptis & planis: & oblatrare, q̄ panis quem tunc dedit Christus apostolis, non fuerit eius caro pro mundi uita: sed solum figura & signum carnis eius, in pane materiali sacramento nobis relictum. Iam uelim quēlibet Christianæ fidei caractere insignitum conuenire, q̄tumlibet sit idiota & expers literarum: atq; adeo sciscitari. utri potius credendum censeat: an Christo, attestanti q̄ panis quem daturus erat & postea dedit, caro eius sit pro mundi uita. an Oecolampadio, reclamanti his Ch̄i uerbis, & proponenti: q̄ panis quē daturus se promisit dominus, & postea dedit in uitæ suæ termino, non sit eius caro & corpus: sed tantummodo figura corporis eius, & nuda representatio. Neminē profecto arbitror futurus: qui nō Christo potius q̄ Oecolampadio, sup hac materia fidem habendā putet. ¶ Adde q̄ prædictis uerbis subiicit dominus n̄r & hanc interminationem. Nisi manducaueritis carnem filij hoīs, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis. Qui manducat meam carnē & bibit meum sanguinem, habet uitam æternam: Hmōi autē

Io. 6

Matt. 26.

Io. 6

DE SACRAMENTO

manducatio, & sumptio salutiferi potus, fit in sanctissimo eucharistiae sacramento: in quo uerè Christi corpus & sanguis eius uerus, secundum substantiam sumitur. Refragatur autem his uerbis Oecolampadius, & astruit nos in eucharistia carnem filij hominis re ipsa non manducare, & sanguinem eius non bibere: sed duntaxat panem materiale atque frumentarium, & uinum etiam naturale illic sumere, in signum ac representationem corporis & sanguinis domini: & tamen existimat idcirco nos non carituros uita aeterna. Nonne igitur omnino ipse interimit & destruit illam domini comminationem? Imo & uitae aeternae hac manducationis uia nobis comparanda, praeccludit iter: cum asseuerat nos carnem & sanguinem Christi reuera sumere non posse. Quae si diffiniat manducare carnem filij hominis, & bibere eius sanguinem, aliud nihil esse: quam manducare panem triticeum, & bibere uinum materiale sacratum, ut signum & figuram corporis & sanguinis domini: quod ita manducantes habent uitam aeternam, potius quam illi qui manducauerunt manna in deserto quod etiam fuit symbolum & figura corporis domini: Et tamen inter manducantes hunc panem salutarem de quo fit hic sermo, & ipsum manna: magnum hic ponitur interstitium, & habitudinis discrimen. ¶ Demum subnectit supra dictis & ipse dominus noster, in eodem B. Ioannis capite: haec aeternae uitae uerba, uirtutis eximiae panis caelestis declaratoria. Caro mea uere est cibus: & sanguis meus uere est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem: in me manet, & ego in eo. Et qui manducat me: ipse uiuet propter me. Vbi particula illa, uere, bis expressa: magnam habere emphasisum putari debet, & non ociose adiecta, ad designan-

Ioan. 6

5

EVCHARISTIAE. I. 32.

dum. s. sacratissimam domini carnē in sancto eu-
 charistiae sacramento nequaquam contineri ut i signo
 tm & figura quadā: sed veraciter, & ut ita loquar,
 realiter. & in eodem mysterio: sub specie panis, i-
 psam vere & secundum substantiam sumi. Eadē
 quoque ratione, sanguis eius vere est potus: quoniam
 sub vini specie non figuraliter & significatiue tm
 continetur, sed essentialiter & substantialiter. ut ea
 sola particula, vere: totā profecto elidat Oecolam
 patris assertionem. Est & caro domini nostri vere
 cibus, & sanguis eius vere potus: quoniam verissimam
 habent ipsa & excellentissimam cibi ac potus cō-
 ditionem, & in altissimo huiusce denominationis
 nobilissimoque gradu constituuntur, quae eam ipsam
 quam educant naturam, scilicet, animam rationa-
 lem, non modo enutriunt & uiuificant: sed & si-
 bi (quantum fieri id potest) propemodum eam
 assimilant, immortalemque ipsam reddunt atque
 diuina gratia incorruptibilem: quinimo & uitae æ-
 ternae illi conferunt, sui communicatione, confor-
 tium. Quomodo autem haec omnia compleantur
 quae proposita sunt, & quam rationem quae Christi
 sum vere manducare dicatur, si ueraciter non sit
 ipse & substantialiter in eucharistia: difficile sane
 erit ipsi Oecolampadio confingere. Et longe diffi-
 cilius illi fuerit rectam praedictorum domini uer-
 borum assignare intelligentiam: si in illis uoluerit
 uerbum est pro significat sumi, aut carnem pro fi-
 gura carnis & sanguinē pro figura sanguinis ac-
 cipi. quemadmodum contendit in illis domini uer-
 bis. Hoc est corpus meum, eadem uerba intellige-
 re debere. Consimilis. n. in utrisque locis: militat ra-
 tio. Et quod in uno, nisi inepte & ridicule, fieri nō
 potest: pariter, nec in altero. Denique possent haec oia

DE SACRAMENTO

euangelij uerba, p totū hoc caput adducta: diuersis sanctorū patrum hanc euangelicam lectionē exponentiū sententijs cōprobari. sed ad fugiendā prolixitatem nimiam: cōsulto hic prātermittūtur.

¶ Q, ex uerbis beati Pauli in suis epistolis: etiam colligitur uerum Christi corpus esse in sacra eucharistia. Cap. X

Post euangelica autē uerba, nunc oportu-
nū est nos ad sacras deiferi Pauli episto-
las transferre sermonē: ad cōfirmandā
amplius nostri instituti ueritatem. mō
id unum in calce Euangelij scđm Mat-
thæum, positum protulerimus uerbum: præsenti
negocio nō incōgruum: quo dominus noster a su-
is discipulis per gloriosam ascensionem discessu-
rus, dixit illis: Ecce ego uobiscum sum omnibus
diebus: usq; ad cōsummationem sæculi. Quod sa-
ne uerbum, nōnulli interpretes sacri (ut Nicolau
Matth. 28 Lyranus, & pleriq; alijs, quemadmodū secundus
Nic. Lyr. huins operis ostendet liber) asserunt accipiendum
esse nō modo de occulta ipsius præsentiā per diui-
nitatis uirtutem & directionis in fide & moribus
efficaciam: sed & p ueram ī sancto eucharistiæ sa-
cramento sui corporis præsentiā, quā ad finem
usq; sæculi est exhibiturus suæ ecclesiæ. Atq; hoc
secundo mō nobiscum non fuisset nec esset Chri-
stus: si in eo mysterio tmmodo foret ut in signo, iu-
xta Oecolampadij placitū, & secundum assum-
ptum pro nobis corpus solum in cœlo consisteret
ad dexteram patris. Q, si admittatur ipse Chrūs
secundum spūm & gratuitam directionem nobis
semper adesse primo mō nunc assignato, ut etiam